

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
Кафедра практичної психології

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Декан факультету педагогіки,

психології та соціальної роботи

Ірина ПРОКОП

27.08.2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Психосоматика

вибіркова

Освітньо-професійна програма: Практична психологія

Спеціальність: 053 Психологія

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Рівень вищої освіти: перший бакалаврський

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

Мова навчання: українська

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Психосоматика» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Практична психологія».

Розробник:

Матейчук Н.Г., асистент кафедри практичної психології

Викладач, що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:

Матейчук Н.Г., асистент кафедри практичної психології

Затверджено на засіданні кафедри практичної психології

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Завідувач кафедри практичної психології

(підпис)

Валентина РАДЧУК

Схвалено методичною радою факультету педагогіки, психології та соціальної роботи

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Голова методичної ради факультету

(підпис)

Тетяна КОЛТУНОВИЧ

Мета навчальної дисципліни «Психосоматика»: забезпечення професійної підготовки студентів шляхом формування системних теоретичних знань і практичних умінь у галузі психосоматики, розуміння механізмів взаємодії психічних і соматичних процесів, опанування методів діагностики, профілактики та психологічної корекції психосоматичних розладів, а також розвиток здатності до аналізу психосоматичних явищ і здійснення самостійної науково-дослідницької та практичної діяльності у сфері психологічної допомоги.

Пререквізити. До початку вивчення курсу важливо опанувати такими навчальними дисциплінами як «Загальна психологія», «Анатомія і фізіологія ЦНС і ВНД», «Психологія розвитку», «Психодіагностика».

Результати навчання

Відповідно до освітньо-професійної програми «Практична психологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» здобувачі вищої освіти мають набути таких компетентностей та програмних результатів навчання:

Інтегральна компетентність - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів й характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), здатність до самопрезентації та презентації результатів своєї професійної діяльності, здатність до керування власним життям та кар'єрою.
- ЗК7. Навички міжособистісної взаємодії і співпраці у команді.

Фахові компетентності:

- СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
- СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).
- СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
- СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.
- СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формувати аргументовані висновки та рекомендації.
- СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).
- СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.
- СК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

Програмні результати навчання:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики, тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР11. Скласти та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективних власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок).

ПР12. Скласти та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекцій	практичні	Семінарські	Лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2-й	4-й	3	90	16	-	14	-	60	-	Залік
Заочна	2-й	4-й	3	90	8	-	-	-	82	-	Залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					с.р.
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1. Загальні теоретичні та методологічні аспекти психосоматики													
Тема 1. Вступ до психосоматики.	9	1	2	-	-	6	9	1	-	-	-	-	8

Тема 2. Історія розвитку психосоматичного напрямку. Психосоматичні теорії і моделі.	9	2	1	-	-	6	9	1	-	-	-	8
Тема 3. Підходи до визначення і класифікації психосоматичних захворювань і розладів.	8	1	1	-	-	6	9	1	-	-	-	8
Тема 4. Генез психосоматичних захворювань і розладів.	8	1	1	-	-	6	9	1	-	-	-	8
Тема 5. Психотерапія психосоматичних захворювань.	10	2	2	-	-	6	9	1		-	-	8
Тема 6. Діагностика в психосоматиці.	8	1	1	-	-	6	9	1		-	-	8
Разом за модулем 1.	52	8	8	-	-	36	54	6	-	-	-	48
Модуль 2. Спеціальні теоретичні та прикладні аспекти психосоматики												
Тема 1. Психосоматичні аспекти захворювань серцево-судинної, дихальної систем, шкіри та опорно-рухового апарату.	10	2	2	-	-	6	9	1	-	-	-	8
Тема 2. Психосоматичні аспекти захворювань травної, сечової та репродуктивної систем.	10	2	2	-	-	6	9	1	-	-	-	8
Тема 3. Психосоматичні аспекти захворювань ендокринної, імунної систем та нервової систем.	9	2	1	-	-	6	9	-	-	-	-	9

Тема 4. Дитяча психосоматика: теорія, діагностика, психотерапія.	9	2	1	-	-	6	9	-	-	-	-	9
Разом за модулем 2.	38	8	6	-	-	24	36	2	-	-	-	34
Усього годин	90	16	14	-	-	60	90	8	-	-	-	82

Тематика лекційних занять з переліком питань

Тема лекції	План лекції
Модуль 1. Загальні теоретичні та методологічні аспекти психосоматики	
Тема 1. Вступ до психосоматики.	Поняття психосоматики. Поняття психосоматичного захворювання. Психоцентричний та соматоцентричний підходи психосоматичних співвідношень. Різниця між визначеннями терміну «психосоматика» у науковому напрямку, патологічних порушеннях, напрямку медицини. Психосоматика – міждисциплінарний науковий напрямок.
Тема 2. Історія розвитку психосоматичного напрямку. Психосоматичні теорії і моделі.	Проблема психосоматичних співвідношень. Історичні підходи до психосоматичних симптомів: досвід лікарів Стародавньої Греції, двох клінічних шкіл, Гіппократа і Арістотеля, Цицерона, Авіценни, Декарта. Дата введення терміну «психосоматика» та «соматопсихіка».
Тема 3. Підходи до визначення і класифікації психосоматичних захворювань і розладів.	Класифікація психосоматичних розладів в психоаналізі. Три аспекти психосоматики в позитивній психотерапії. Узагальнені сучасні уявлення класифікації психосоматичних захворювань і розладів.
Тема 4. Генез психосоматичних захворювань і розладів.	Психоаналітичні концепції виникнення психосоматичних захворювань. Теорії наущіння, біхевіоризм і психосоматика. Позитивна психотерапія Н. Пезешкіана. Узагальнені уявлення патогенезу психосоматичних розладів.
Тема 5. Психотерапія психосоматичних захворювань.	Форми терапії у психосоматиці. Основні принципи психотерапії при психосоматичних захворюваннях.
Тема 6. Діагностика в психосоматиці.	Діагностична бесіда. Психологічне тестування.
Модуль 2. Спеціальні теоретичні та прикладні аспекти психосоматики	
Тема 1. Психосоматичні аспекти захворювань серцево-судинної, дихальної систем, шкіри та опорно-рухового апарату.	Гіпертонія та гіпотонія. Ішемічна хвороба серця, інфаркт міокарда. Порушення серцевого ритму. Мігрень та головний біль напруження. Астма. Застуда. Запалення дихальних шляхів. Кропивниця, нейродерміт, псоріаз, алергія. Остеохондроз та артрит. Нещасні випадки.
Тема 2. Психосоматичні аспекти захворювань травної, сечової та репродуктивної	Ожиріння, анорексія, булімія. Виразки шлунково-кишкового тракту. Обстипація та діарея. Захворювання печінки та жовчного міхура. Сечокам'яна хвороба. Запалення нирок та

систем.	сечового міхура. Безпліддя.
Тема 3. Психосоматичні аспекти захворювань ендокринної, імунної систем та нервової систем.	Гіпо- та гіпертиреоз. Діабет. Онкозахворювання.
Тема 4. Дитяча психосоматика: теорія, діагностика, психотерапія.	Підходи та методи дослідження психосоматичного розвитку дітей. Залежність розвитку психосоматичних розладів у дітей від якості прихильності дитини до матері. Особливості дитячих психосоматичних розладів. Психологічна допомога дітям та підліткам із соматичними захворюваннями та її специфіка.

Тематика семінарських занять з переліком питань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1. Загальні теоретичні та методологічні аспекти психосоматики		
1	Тема 1. Вступ до психосоматики. Поняття психосоматики. Поняття психосоматичного захворювання. Психоцентричний та соматоцентричний підходи психосоматичних співвідношень. Різниця між визначеннями терміну «психосоматика» у науковому напрямку, патологічних порушеннях, напрямку медицини. Психосоматика – міждисциплінарний науковий напрямок.	2
2	Тема 2. Історія розвитку психосоматичного напрямку. Психосоматичні теорії і моделі. Проблема психосоматичних співвідношень. Історичні підходи до психосоматичних симптомів: досвід лікарів Стародавньої Греції, двох клінічних шкіл, Гіппократа і Арістотеля, Цицерона, Авіценни, Декарта. Дата введення терміну «психосоматика» та «соматопсихіка».	1
3	Тема 3. Підходи до визначення і класифікації психосоматичних захворювань і розладів. Класифікація психосоматичних розладів в психоаналізі. Три аспекти психосоматики в позитивній психотерапії. Узагальнені сучасні уявлення класифікації психосоматичних захворювань і розладів.	1
4	Тема 4. Генез психосоматичних захворювань і розладів. Психоаналітичні концепції виникнення психосоматичних захворювань. Теорії наuczіння, біхевіоризм і психосоматика. Позитивна психотерапія Н. Пезешкіана. Узагальнені уявлення патогенезу психосоматичних розладів.	1
5	Тема 5. Психотерапія психосоматичних захворювань. Форми терапії у психосоматиці. Основні принципи психотерапії при психосоматичних захворюваннях.	2
6	Тема 6. Діагностика в психосоматиці. Діагностична бесіда. Психологічне тестування.	1
Модуль 2. Спеціальні теоретичні та прикладні аспекти психосоматики		
1	Тема 1. Психосоматичні аспекти захворювань серцево-судинної, дихальної систем, шкіри та опорно-рухового апарату. Гіпертонія та гіпотонія. Ішемічна хвороба серця, інфаркт міокарда. Порушення серцевого ритму. Мігрень та головний біль напруження.	2

	Астма. Застуда. Запалення дихальних шляхів. Кропивниця, нейродерміт, псоріаз, алергія. Остеохондроз та артрит. Нешасні випадки.	
2	Тема 2. Психосоматичні аспекти захворювань травної, сечової та репродуктивної систем. Ожиріння, анорексія, булімія. Виразки шлунково-кишкового тракту. Обстипація та діарея. Захворювання печінки та жовчного міхура. Сечокам'яна хвороба. Запалення нирок та сечового міхура. Безпліддя.	2
3	Тема 3. Психосоматичні аспекти захворювань ендокринної, імунної систем та нервової систем. Гіпо- та гіпертиреоз. Діабет. Онкозахворювання.	1
4	Тема 4. Дитяча психосоматика: теорія, діагностика, психотерапія. Підходи та методи дослідження психосоматичного розвитку дітей. Залежність розвитку психосоматичних розладів у дітей від якості прихильності дитини до матері. Особливості дитячих психосоматичних розладів. Психологічна допомога дітям та підліткам із соматичними захворюваннями та її специфіка.	1
Всього годин		14

Індивідуальні науково-дослідні завдання

№	Завдання до тем
1.	Підготувати реферат на тему «Психосоматика як міждисциплінарна галузь знань».
2.	Скласти структурно-логічну схему взаємозв'язку психічних і соматичних процесів.
3.	Навести приклади психосоматичних проявів у повсякденному житті.
4.	Підготувати аналітичний огляд основних етапів розвитку психосоматики.
5.	Заповнити порівняльну таблицю психосоматичних моделей.
6.	Проаналізувати сучасні класифікації психосоматичних розладів.
7.	Розробити власну схему класифікації психосоматичних порушень.
8.	Підготувати презентацію «Місце психосоматичних розладів у МКХ».
9.	Розкрити механізми формування психосоматичних симптомів.
10.	Проаналізувати роль стресу у виникненні психосоматичних розладів.
11.	Описати вплив емоційних конфліктів на соматичне здоров'я (на прикладах).
12.	Охарактеризувати основні напрямки психотерапії у психосоматиці.
13.	Розробити програму психологічної допомоги пацієнту з психосоматичним розладом.
14.	Підготувати кейс психотерапевтичного супроводу (з аналізом).
15.	Описати методи психодіагностики у психосоматиці.
16.	Провести аналіз діагностичної бесіди (моделювання ситуації).
17.	Розробити алгоритм психосоматичного обстеження клієнта.
18.	Проаналізувати психологічні чинники серцево-судинних захворювань.
19.	Охарактеризувати «поведінковий тип А» як фактор ризику.
20.	Підготувати презентацію «Психосоматичні аспекти бронхіальної астми».
21.	Проаналізувати психосоматичні причини гастроентерологічних розладів.

22.	Розкрити психологічні аспекти порушень харчової поведінки.
23.	Описати роль психоемоційних факторів у захворюваннях сечовидільної системи.
24.	Проаналізувати вплив стресу на ендокринну систему.
25.	Розкрити психосоматичні аспекти імунних порушень.
26.	Описати роль психічних факторів у неврологічних розладах.
27.	Підготувати реферат «Особливості психосоматичних розладів у дітей».
28.	Проаналізувати вплив сімейного середовища на психосоматичні прояви у дітей.
29.	Розробити програму психологічної допомоги дитині з психосоматичними симптомами.
30.	Скласти кросворд із ключових понять психосоматики.
31.	Розробити психосоматичний кейс (ситуацію) з повним аналізом.
32.	Підготувати мультимедійну презентацію «Психосоматичне здоров'я особистості».
33.	Провести міні-дослідження (опитування) щодо впливу стресу на соматичний стан.
34.	Розробити рекомендації щодо профілактики психосоматичних розладів.

Вимоги до написання реферату:

- обсяг – 9-10 сторінок друкованого тексту,
- 1-ша сторінка – титульна;
- 2-га сторінка – зміст;
- 3-тя сторінка – вступ;
- 4-7-ма сторінки – виклад матеріалу;
- 8-ма сторінка – висновки;
- 9-та сторінка – список використаної літератури;
- посилання у тексті ([порядковий номер у списку літератури; сторінка, з якої процитовано]).

Самостійна робота студентів

Назва теми	Кіл-ь год Денна форма н-я	Кіл-ь год Заочна форма н-я
Модуль 1. Загальні теоретичні та методологічні аспекти психосоматики		
Тема 1. Вступ до психосоматики.	6	8
Тема 2. Історія розвитку психосоматичного напрямку. Психосоматичні теорії і моделі.	6	8
Тема 3. Підходи до визначення і класифікації психосоматичних захворювань і розладів.	6	8
Тема 4. Генез психосоматичних захворювань і розладів.	6	8
Тема 5. Психотерапія психосоматичних захворювань.	6	8
Тема 6. Діагностика в психосоматиці.	6	8
Модуль 2. Спеціальні теоретичні та прикладні аспекти психосоматики		
Тема 1. Психосоматичні аспекти захворювань серцево-судинної, дихальної систем, шкіри та опорно-рухового апарату.	6	8
Тема 2. Психосоматичні аспекти захворювань травної, сечової та репродуктивної систем.	6	8
Тема 3. Психосоматичні аспекти захворювань ендокринної, імунної систем та нервової систем.	6	9
Тема 4. Дитяча психосоматика: теорія, діагностика, психотерапія.	6	9

Всього годин	60	82
--------------	----	----

Завдання для самостійної роботи студентів

Назва теми	Зміст завдань
Модуль 1. Загальні теоретичні та методологічні аспекти психосоматики	
Тема 1. Вступ до психосоматики.	1. Скласти опорну таблицю «Психосоматика – це галузь психології, яка вивчає...». 2. Висвітлити особливості психосоматики на сучасному етапі розвитку науки та суспільства: тенденції, проблеми, перспективи. 3. На основі складання схеми охарактеризувати міждисциплінарні зв'язки психосоматики. 4. Подивитися відео-інтерв'ю з О. С. Чабаном про психосоматику: https://www.youtube.com/watch?v=LyGEObRMdN4 . Підготувати за цими матеріалами коротке повідомлення.
Тема 2. Історія розвитку психосоматичного напрямку. Психосоматичні теорії і моделі.	1. Підготувати презентацію на тему «Історичний огляд розвитку психосоматичної медицини». 2. Написати есе на тему «Сучасні психосоматичні теорії та їх практичне застосування». 3. Скласти порівняльну таблицю «Психосоматичні теорії та моделі: спільне та відмінне».
Тема 3. Підходи до визначення і класифікації психосоматичних захворювань і розладів.	1. Підготувати презентацію на тему «Сучасні класифікації психосоматичних розладів». 2. Написати есе на тему «Проблеми діагностики та класифікації психосоматичних захворювань». 3. Скласти порівняльну таблицю «Класифікації психосоматичних розладів: МКХ-10 та DSM-5».
Тема 4. Генез психосоматичних захворювань і розладів.	1. Підготувати презентацію на тему «Сучасні погляди на генез психосоматичних захворювань». 2. Написати есе на тему «Роль психологічних факторів у виникненні та розвитку психосоматичних захворювань». 3. Скласти схему, що відображає взаємозв'язок біологічних, психологічних та соціальних факторів у генезі психосоматичних захворювань.
Тема 5. Психотерапія психосоматичних захворювань.	1. Підготувати презентації на тему «Сучасні методи психотерапії психосоматичних захворювань». 2. Написати есе на тему «Ефективність психотерапії при психосоматичних розладах: міфи та реальність». 3. Скласти порівняльну таблицю «Різні напрямки психотерапії: переваги та недоліки при лікуванні психосоматичних захворювань». 4. Скласти кросворд, у відповідях якого відображені ключові поняття теми.
Тема 6. Діагностика в психосоматиці.	1. Підготувати презентацію на тему «Сучасні методи діагностики в психосоматиці». 2. Написати есе на тему «Етичні аспекти діагностики психосоматичних захворювань». 3. Скласти схему, що відображає алгоритм діагностичного процесу в психосоматиці.
Модуль 2. Спеціальні теоретичні та прикладні аспекти психосоматики	

Тема 1. Психосоматичні аспекти захворювань серцево-судинної, дихальної систем, шкіри та опорно-рухового апарату.	1. Підготувати презентацію або доповідь на одну з тем: «Психосоматичні аспекти гіпертонічної хвороби», «Роль стресу у розвитку бронхіальної астми», «Психосоматичні фактори atopічного дерматиту», «Вплив емоційного стану на виникнення болю в спині». 2. Написати есе на тему: «Сучасні погляди на психосоматичну медицину», «Значення психологічної підтримки для пацієнтів із психосоматичними захворюваннями». 3. Опрацювати наукову статтю відповідно до проблематики теми.
Тема 2. Психосоматичні аспекти захворювань травної, сечової та репродуктивної систем.	1. Підготувати презентацію або доповідь на одну з тем: «Психосоматичні аспекти синдрому подразненого кишечника», «Роль стресу у розвитку виразкової хвороби», «Психосоматичні фактори циститу», «Вплив емоційного стану на репродуктивну функцію». 2. Написати есе на тему: «Сучасні погляди на психосоматичну медицину», «Значення психологічної підтримки для пацієнтів із психосоматичними захворюваннями». 3. Скласти словник термінів відповідно до теми.
Тема 3. Психосоматичні аспекти захворювань ендокринної, імунної систем та нервової систем.	1. Підготувати презентацію або доповідь на одну з тем: «Психосоматичні аспекти цукрового діабету», «Роль стресу у розвитку аутоімунних захворювань», «Психосоматичні фактори мігрені», «Вплив емоційного стану на імунну систему». 2. Написати есе на тему: «Сучасні погляди на психосоматичну медицину». 3. Скласти кросворд, у відповідях якого відображені ключові поняття теми.
Тема 4. Дитяча психосоматика: теорія, діагностика, психотерапія.	1. Підготувати презентацію або доповідь на одну з тем: «Особливості дитячої психосоматики», «Психосоматичні аспекти бронхіальної астми у дітей», «Роль сімейних стосунків у виникненні психосоматичних розладів у дітей», «Методи психотерапії дітей з психосоматичними захворюваннями». 2. Написати есе на тему: «Сучасні погляди на дитячу психосоматику», «Значення ранньої діагностики та лікування психосоматичних розладів у дітей».

Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни використовуються:

1) *традиційні дидактичні методи та прийоми*:

– *словесні*: лекція, розповідь, повідомлення, опитування;

– *наочні*: метод демонстрацій (використання ілюстрованих посібників, таблиць, замальовок на дошці тощо, задіяння комп'ютерної та мультимедійної техніки, демонстрація мультимедійних презентацій тощо);

– *практичні*: вправи, практичні роботи тощо.

2) *інноваційні методи навчання*: особистісно-орієнтоване навчання, навчання у співпраці, ситуаційне навчання, дистанційне навчання (згідно розпоряджень щодо організації освітнього процесу), перевернутий клас (flipped classroom), метод проєктів;

3) *інтерактивні методи навчання*: корпоративне навчання (навчання в парах, робота в малих групах), стимулювання творчої активності студентів (цікаві аналогії; фасилітована дискусія, вирішення ситуативних задач (Case study)).

Система контролю та оцінювання

Оцінювання поточної навчальної діяльності, підсумкового контролю та дисципліни в цілому здійснюється відповідно до «Положення про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №2 від 24 лютого 2020 року).

<https://drive.google.com/file/d/1aDDzrMzuZ7OA1CervuLzeYLOEosLySV/view>.

Методи контролю

- *поточний контроль передбачає:*

- усне опитування студентів на лекційних і семінарських заняттях (індивідуальне, фронтальне);
- письмовий контроль (практичні завдання, самостійна робота, реферат);
- тестовий/машинний контроль (стандартизовані тести у системі Moodle).

- *рубіжний контроль передбачає:* письмова контрольна робота у кінці модуля.

Загальна сума балів за всі виконані завдання, види робіт, передбачені планом семінарських занять, самостійної роботи студентів, письмових контрольних робіт у кінці модулів становить 60 балів.

- *підсумковий контроль* (максимально – 40 балів) проводиться у формі заліку з навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, передбаченого робочою програмою навчальної дисципліни.

Форми контролю

- *індивідуальний контроль* (кожен студент отримує завдання, яке він повинен виконати без сторонньої допомоги);

- *груповий контроль* (група тимчасово поділяється на кілька підгруп (від 2 до 10 студентів) і кожній підгрупі дається перевірочне завдання. Залежно від мети контролю групам пропонують однакові або різні завдання);

- *фронтальний контроль* (завдання пропонуються всій групі для з'ясування правильності сприйняття й розуміння навчального матеріалу, виявлення слабких сторін у знаннях студентів, недоліків, прогалин, помилок у роботах і відповідях та визначення заходів щодо їх подолання й усунення);

- *взаємний контроль* (активізує діяльність студентів, підвищує інтерес до знань, критичне мислення);

- *самоконтроль/програмований контроль* (можливість самостійно перевірити правильність відповіді чи виконаного завдання. Використовується для організації фронтальної роботи і колективного обговорення індивідуально одержаних результатів).

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Залік	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	К.р.	T1	T2	T3	T4	К.р.	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового	для заліку

		проекту (роботи), практики	
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
50-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

A – «зараховано» – якщо студент набрав 90–100 балів, глибоко і всебічно знає зміст питань курсу; логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень компетентності; здатний передбачати, прогнозувати, вирішує проблемні завдання.

B – «зараховано» – коли студент набрав 80–89 балів, правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти. Вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, частково контролює власні навчальні дії.

C – «зараховано» – коли студент набрав 70–79 балів, знає навчальний матеріал; оволодів досконало практичними навичками; аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші методичні підходи, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу.

D – «зараховано» – якщо студент набрав 60–69 балів, в основному знає зміст питань курсу, але непереконливо відповідає, плутає поняття; невпевнено виконує практичні завдання, допускає неточності у теоретичних знаннях; не вміє оцінювати педагогічні та методичні явища, встановлювати взаємозв'язок теорії та практики

E – «зараховано» – якщо студент набрав 50–59 балів, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до пояснення викладача; розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять; виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. З допомогою викладача здатний аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки. Вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач.

FX – «не зараховано з можливістю повторного складання» – коли студент набрав 35–49 балів, не опанував зміст курсу, вкрай слабо володіє теоретичними знаннями, не знає наукових фактів визначень; виявляє низький рівень навичок пояснення і обґрунтування фахових явищ і ситуацій. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

Г – «не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» – якщо студент набрав 1–34 бали, не опанував зміст курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Відсутнє загальногуманітарне та наукове мислення, практичними навичками не володіє. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів за результатами поточного контролю

Навчальні досягнення студентів оцінюються не за одним провідним критерієм, а розглядається у комплексі за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Відповідність матеріалу навчання програми і тематичним планом.

Теоретичний рівень знань студента.

Педагогічна майстерність студента (відсутність скутості, відповідність міміки і жестів, поза, розташування у просторі).

Техніка мовлення (постановка голосу, дикція, інтонація, паузи, темп).

Комунікативні здібності (вміння встановлювати контакт з аудиторією).

Творчі здібності студента (навички імпровізації, вміння відійти від стандартів, обирати статусну роль: керівник, викладач, тренер, консультант, вчитель. Відповідність обраної ролі мають відповідати індивідуальним рисам характеру).

Поточний контроль здійснюється в процесі вивчення дисципліни на лекційних, семінарських заняттях і проводиться у терміни, які визначаються навчальним планом та розкладом. Основна мета поточного контролю - забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та студентами у процесі навчання, забезпечення управління учбовою мотивацією студентів.

Методи поточного контролю

Усне опитування – бесіда, розповідь студента, роз'яснення. Основою метою усного контролю слугує монологічна відповідь студента або запитально-відповідальна форма - бесіда. Усний контроль, як поточний, проводиться на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формах.

Розподіл балів:

2 бали - відповідь виявляє повні, ґрунтовні знання студента з поставленого питання; студент розуміє місце даних знань у системі вже наявної у нього інформації; чітко знає, як ці знання можуть бути застосовані на практиці;

1 бал – відповідь студента недостатньо повна, однак, в основному, правильна; студент не розуміє місце даних знань у системі вже наявної у нього інформації, але, в основному, орієнтується у тому, як вони можуть бути застосовані на практиці;

0 балів – відповідь неправильна; студент не розуміє доцільність даних знань для практичної діяльності.

Доповнення на семінарському занятті

1 бал отримує студент, який активно включений в тематичну дискусію і готовий висловити свої міркування, посилаючись на літературні джерела та власний аналіз.

Тематичне тестування – це набір стандартизованих завдань із визначеного матеріалу, який встановлює ступінь засвоєння його студентами. Перевага тестів у їх об'єктивності, тобто незалежності перевірки та оцінки знань від викладача.

Розподіл балів:

3 бали отримує студент, який на 90% справився із завданнями;

2 бали отримує студент, який на 75% справився із завданнями;

1 бал отримує студент, який на 50% справився із завданням.

Виконання завдань практичної роботи

Розподіл балів:

3 бали - активна участь у роботі на семінарському занятті; правильне розв'язання завдань із незначними неточностями;

2 бали - активна участь у роботі на семінарському занятті; правильне розв'язання завдань із незначними неточностями та порушенням логіки викладення відповіді;

1 бал - розв'язання завдань з грубими помилками, без обґрунтування.

Підготовка мультимедійної презентації за темоюРозподіл балів:

4 бали: у презентації відображено глибоке, чітке розуміння та усвідомлення матеріалу, аналітичний та творчий підхід до поставлених задач. Під час аналізу-інтерпретації зроблені самостійні висновки, аргументація, висловлене власне ставлення до проблеми. Малюнки, звуки, фото, анімації - у кількості, виправданій змістом презентації. Робота виконана творчо і самостійно. Презентація характеризується оригінальністю, логічністю та послідовністю.

3 бали: у презентації містяться важливі твердження щодо проблемних питань, презентація має в основі декілька ключових положень, які неповністю розкривають її тематику; прослідковується певна логічна структура в розміщенні інформації; презентація починається із вступу, надає інформацію в певному порядку і завершується викладенням важливих наукових моментів та висновків; неповністю представлені інформаційні джерела або не всі правильно оформлені.

2 бали: презентація сфокусована на темі, але поверхнево висвітлює її; естетичний вигляд незадовільний (відсутня чітка структура розміщення інформації, недоречна графіка оформлення); важко вловити структуру подання інформації; немає посилань на використані джерела або не всі правильно оформлені.

1 бал: завдання виконане частково; презентація студента не містить відповідь на поставлене завдання, не є аргументованою; не містить посилань на джерела, що вивчаються; не містить аналізу відповідних теорій, концепцій, наукових течій, свідчить про наявність значних прогалин у знаннях студента, викладена з порушенням логіки подання матеріалу, містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок та виправлень.

Написання та захист реферату

За змістом реферат може бути аналітичним оглядом історії вивчення питання або сучасного її стану, критичним аналізом наукової дискусії (зіставлення різних підходів до вирішення наукової проблеми), а також у вигляді розгорнутої рецензії конкретної наукової роботи. Структура реферату містить такі елементи: титульна сторінка; план; вступ; основна частина (розділи, пункти і підпункти); висновки; список використаних джерел; додатки.

Розподіл балів:

4-5 балів - реферат підготовлений самостійно; відповідає запропонованій у програмі тематиці, відповідає структурі подібних наукових робіт, містить ґрунтовний аналіз проблеми за найновішими чи (і) фундаментальними класичними публікаціями, містить посилання на літературні джерела; проблематика висвітлена у рефераті у повній мірі; за рефератом зроблено змістовну лаконічну доповідь, яка продемонструвала ґрунтовні знання студента з даної проблеми.

2-3 бали - реферат підготовлений самостійно; відповідає запропонованій у програмі тематиці, відповідає структурі подібних наукових робіт, містить стислий виклад проблеми; посилання на застарілі літературні джерела або ж на сумнівні електронні ресурси; за рефератом зроблено доповідь, яка продемонструвала задовільні знання студента з даної проблеми.

1 бал - реферат підготовлений несамоствійно; він не відповідає запропонованій у програмі тематиці, не відповідає структурі подібних наукових робіт, містить стислий

виклад проблеми, однак, не містить посилання на літературні джерела; студент не може доповісти за темою реферату, оскільки не має достатніх знань з даної проблеми.

Модуль-контроль: контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи на останньому занятті в межах окремого залікового модуля. Шляхом написання контрольної роботи здійснюється перевірка знань студентів з обсягу викладеного на лекціях, опрацьованого на семінарських заняттях та засвоєного у звітний модульний період матеріалу.

Розподіл балів:

7 балів отримують студенти, які повно та ґрунтовно розкрили теоретичні питання, використавши при цьому не лише обов'язкову, а й додаткову літературу.

5-6 балів отримують студенти, які в цілому розкрили теоретичні питання, однак неповно і допустивши деякі неточності. При цьому не використав на достатньому рівні обов'язкову літературу.

3-4 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, розкривши його лише частково і допустивши при цьому окремі помилки, котрі не впливають на загальне розуміння питання.

2 бали отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, недостатньо або поверхово розкривши більшість його окремих положень і допустивши при цьому окремі помилки, які частково вплинули на загальне розуміння проблеми.

1 бал отримують студенти, які поверхово розкрили лише окремі положення окремого питання і допустили при цьому певні суттєві помилки, котрі значно вплинули на загальне розуміння питання.

Завдання контрольних робіт розміщені в системі електронного навчання Moodle за посиланням: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=4502>

Розв'язок теоретичного завдання - це правильна відповідь на поставлене питання, яка має бути структурованою, викладеною стисло і, по можливості, містити думку автора (як висновки, узагальнення, класифікації тощо).

Зразки теоретичних запитань

1. Поясніть, як ви розумієте тезу: «Будь-яке психосоматичне захворювання є властивістю людського організму як системи».
2. Поясніть відмінності між поняттями «психосоматичний розлад» і «психосоматична реакція». У чому сенс такої диференціації понять?
3. Назвіть три групи психосоматичних розладів, виділених відповідно до глибини витіснення і поширеності патогенного процесу. Наведіть приклади розладів до кожної з груп.
4. Поясніть поняття «органний невроз». Хто це поняття запропонував? Наведіть приклади таких розладів. Як іще називають цю групу психосоматичних розладів?
5. Поясніть тезу «Психосоматичний розлад може бути «елементом органічної мови»». З якою класичною науковою концепцією пов'язана ця теза? Хто цю концепцію запропонував, а хто абсолютизував? Наведіть побутуючі у мовленні фрази, що відображають суть цієї концепції.

Зразки тестових завдань з навчальної дисципліни

Тестові завдання з навчальної дисципліни розміщені в системі електронного навчання Moodle за посиланням: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=4502>

Тестові завдання

Доберіть правильне закінчення речення: *«Будь-яке психосоматичне захворювання є властивістю людського організму як»*

- A. системи
- B. індивіда

- С. об'єкту дослідження
- Д. біопсихосоціального феномену

Хто остаточно «утвердив» поняття «психосоматика» у медичному науковому лексиконі на початку 20-х рр. XX ст.?

- А. Фландерс Данбар
- В. Франц Александер
- С. Зігмунд Фрейд
- Д. Фелікс Дойч

Як називається механізм знешкодження нестерпного для хворого переживання шляхом переводу зростаючого збудження у соматичні процеси ?

- А. психосоматикою
- В. істеричною конверсією
- С. психологічним захистом
- Д. стресом
- Е. психотравмою

Яка тотожність більш точна?

- А. психосоматичне захворювання = психосоматоз
- В. органний невроз = психосоматоз
- С. психогенна реакція = психосоматоз

Хто здійснює механізм істеричної конверсії?

- А. Его проти Супер-Его
- В. Ід проти Его
- С. Его проти Ід
- Д. Супер-Его проти Ід

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

5 балів – робота виконана правильно і самостійно, відображає належний рівень теоретичних знань і практичних навичок, вимоги академічної доброчесності строго дотримані;

4 бали – робота виконана самостійно, містить несуттєві помилки, відображає належний рівень теоретичних знань і практичних навичок, вимоги академічної доброчесності строго дотримані;

2-3 бали – робота виконана, але містить помилки, відображає недостатній рівень теоретичних знань і практичних навичок, частково дотримані вимоги академічної доброчесності;

1 бал – робота виконана низькому рівні, не дотримані вимоги академічної доброчесності.

0 балів – робота не виконана, студент не з'являвся, не дотримано вимог академічної доброчесності.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни на підсумковому контролі

Модуль-контроль: перевірка знань, шляхом написання контрольної роботи, що включає тестові завдання з обсягу викладеного на лекціях та опрацьованого на семінарських заняттях матеріалу та засвоєного студентами у звітний модульний період.

Залік: перевірка та оцінювання теоретичних знань та практичних навиків студентів з курсу «Психосоматика» за перший і другий модуль.

Для очної (офлайн) форми навчання: підсумковий модуль, що складається з 40-ти тестових завдань, які оцінюються за такими критеріями:

Вид завдання	Оцінка	Вимоги до знань та умінь студентів
Тестове (40 тестових завдань)	0 балів	Неправильна відповідь на тестове завдання.
	0,5 балів	В окремих завданнях, наприклад там, де необхідно встановити відповідність, може бути правильною частина (50%) відповіді (з 4-х відповідей встановлено 2 чи з 3-х - 1).
	1 бал	Правильна відповідь на тестове завдання.
Максимальна кількість балів 40 балів		

Для дистанційної (онлайн) форми навчання: онлайн-тести на платформі Classtime, Moodle. Диференціація підсумкової оцінки відповідно до кількості правильних відповідей на тестові завдання.

ДФН		ЗФН	
К-сть балів, що відводиться на модуль-контроль	40	К-сть балів, що відводиться на модуль-контроль	100
Загальна кількість тестових завдань	40	Загальна кількість тестових завдань	40
Загальна «вартість» тестів (у балах)	40	Загальна «вартість» тестів (у балах)	100
Кількість балів за модуль-контроль відповідає кількості правильних відповідей на завдання підсумкового тесту		Оцінка за курс залежно від кількості правильних відповідей:	
		«зараховано» А	90-100
		«зараховано» В	80-89
		«зараховано» С	70-79
		«зараховано» D	60-69
		«зараховано» E	50-59
		«не зараховано» FX	35-49

	«не зараховано» F	1-34
Кількість балів за модуль-контроль відповідає кількості правильних відповідей на завдання підсумкового тесту	Оцінка за курс залежно від кількості правильних відповідей:	
	«відмінно» A	90-100
	«добре» B	80-89
	«добре» C	70-79
	«задовільно» D	60-69
	«задовільно» E	50-59
	«незадовільно» FX	35-49
	«незадовільно» F	≤ 34

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Охарактеризуйте поняття психосоматики.
2. Назвіть основні відмінності між психоцентричним та соматоцентричним підходами.
3. Проаналізуйте різницю між визначеннями терміну «психосоматика» у науковому напрямку, патологічних порушеннях та напрямку медицини.
4. Охарактеризуйте психосоматику як міждисциплінарний науковий напрямок.
5. Назвіть основні фактори, що впливають на виникнення психосоматичних захворювань.
6. Проаналізуйте проблему психосоматичних співвідношень.
7. Охарактеризуйте історичні підходи до психосоматичних симптомів у Стародавній Греції.
8. Назвіть основні внески Гіппократа та Арістотеля у розвиток психосоматики.
9. Охарактеризуйте внесок Авіценни у розвиток психосоматики.
10. Проаналізуйте внесок Декарта у розвиток психосоматики.
11. Назвіть дату введення термінів «психосоматика» та «соматопсихіка».
12. Охарактеризуйте основні психосоматичні теорії та моделі.
13. Охарактеризуйте класифікацію психосоматичних розладів у психоаналізі.
14. Назвіть три аспекти психосоматики в позитивній психотерапії.
15. Проаналізуйте узагальнені сучасні уявлення класифікації психосоматичних захворювань і розладів.
16. Назвіть основні критерії діагностики психосоматичних розладів.
17. Охарактеризуйте психоаналітичні концепції виникнення психосоматичних захворювань.
18. Проаналізуйте теорії наuczіння, біхевіоризм і психосоматику.
19. Охарактеризуйте позитивну психотерапію Н. Пезешкіана.
20. Назвіть узагальнені уявлення патогенезу психосоматичних розладів.
21. Проаналізуйте роль стресу у виникненні психосоматичних захворювань.
22. Назвіть основні форми терапії у психосоматиці.

23. Охарактеризуйте основні принципи психотерапії при психосоматичних захворюваннях.
24. Проаналізуйте ефективність різних психотерапевтичних методів при лікуванні психосоматичних розладів.
25. Назвіть особливості психотерапії дітей з психосоматичними розладами.
26. Охарактеризуйте діагностичну бесіду в психосоматиці.
27. Назвіть основні методи психологічного тестування, що використовуються в психосоматиці.
28. Проаналізуйте особливості збору анамнезу у пацієнтів з психосоматичними розладами.
29. Назвіть критерії диференційної діагностики психосоматичних розладів.
30. Охарактеризуйте методи оцінки рівня стресу у пацієнтів з психосоматичними захворюваннями.
31. Проаналізуйте методи оцінки емоційного стану в психосоматиці.
32. Назвіть методи оцінки особистісних особливостей у психосоматиці.
33. Охарактеризуйте методи оцінки якості життя в психосоматиці.
34. Проаналізуйте міждисциплінарні підходи до діагностики психосоматичних розладів.
35. Назвіть перспективи розвитку діагностики психосоматичних розладів.
36. Охарактеризуйте роль психотерапевта у лікуванні психосоматичних захворювань.
37. Проаналізуйте роль сім'ї у лікуванні психосоматичних захворювань.
38. Назвіть фактори, що впливають на вибір методу психотерапії при психосоматичних розладах.
39. Охарактеризуйте можливі ускладнення психотерапії психосоматичних захворювань.
40. Проаналізуйте перспективи розвитку психотерапії психосоматичних розладів.
41. Охарактеризуйте психосоматичні фактори, пов'язані з гіпертонією та гіпотонією.
42. Назвіть психологічні причини розвитку ішемічної хвороби серця та інфаркту міокарда.
43. Проаналізуйте зв'язок між емоційним станом та порушеннями серцевого ритму.
44. Розкрийте психосоматичні аспекти мігрені та головного болю напруження.
45. Охарактеризуйте психологічні фактори, що впливають на розвиток астми.
46. Назвіть психосоматичні причини частих застуд та запалень дихальних шляхів.
47. Проаналізуйте зв'язок між стресом та шкірними захворюваннями, такими як кропивниця, нейродерміт, псоріаз та алергія.
48. Розкрийте психосоматичні аспекти остеохондрозу та артриту.
49. Охарактеризуйте психологічні фактори, що сприяють виникненню нещасних випадків.
50. Назвіть основні психотерапевтичні методи, що використовуються для лікування психосоматичних розладів серцево-судинної, дихальної систем, шкіри та опорно-рухового апарату.
51. Охарактеризуйте психологічні фактори, що сприяють розвитку ожиріння, анорексії та булімії.
52. Назвіть психосоматичні причини виразки шлунково-кишкового тракту.
53. Проаналізуйте зв'язок між емоційним станом та обстипацією та діареєю.
54. Розкрийте психосоматичні аспекти захворювань печінки та жовчного міхура.
55. Охарактеризуйте психологічні фактори, що сприяють розвитку сечокам'яної хвороби та запалення нирок та сечового міхура.
56. Назвіть психосоматичні причини безпліддя.
57. Проаналізуйте роль психологічних травм у розвитку захворювань травної, сечової та репродуктивної систем.

58. Охарактеризуйте психологічні фактори, що впливають на розвиток гіпо- та гіпертиреозу.
59. Назвіть психосоматичні причини діабету.
60. Проаналізуйте зв'язок між емоційним станом та онкозахворюваннями.
61. Розкрийте психосоматичні аспекти захворювань імунної та нервової систем.
62. Охарактеризуйте роль стресу у розвитку захворювань ендокринної, імунної та нервової систем.
63. Охарактеризуйте основні підходи та методи дослідження психосоматичного розвитку дітей.
64. Назвіть фактори, що впливають на залежність розвитку психосоматичних розладів у дітей від якості прихильності дитини до матері.
65. Проаналізуйте особливості дитячих психосоматичних розладів.
66. Розкрийте специфіку психологічної допомоги дітям та підліткам із соматичними захворюваннями.
67. Охарактеризуйте роль сім'ї у розвитку психосоматичних розладів у дітей.
68. Назвіть основні психотерапевтичні методи, що використовуються для лікування дитячих психосоматичних розладів.
69. Проаналізуйте вплив соціального середовища на психосоматичний розвиток дітей.
70. Розкрийте психологічні аспекти шкільних психосоматичних розладів.
71. Охарактеризуйте роль дитячих травм у розвитку психосоматичних розладів.
72. Назвіть основні методи діагностики психосоматичних розладів у дітей.
73. Проаналізуйте особливості психосоматичних розладів у підлітковому віці.
74. Розкрийте специфіку роботи з батьками дітей, які мають психосоматичні розлади.
75. Охарактеризуйте роль психолога в профілактиці психосоматичних розладів у дітей.
76. Назвіть основні фактори ризику розвитку психосоматичних розладів у дітей.
77. Проаналізуйте зв'язок між емоційним станом дитини та її фізичним здоров'ям.
78. Розкрийте психологічні аспекти психосоматичних розладів у дітей з особливими потребами.
79. Охарактеризуйте роль творчих методів у психотерапії дитячих психосоматичних розладів.
80. Назвіть основні напрямки досліджень у галузі дитячої психосоматики.

Зарахування результатів неформальної освіти

Здобувач вищої освіти має право на визнання результатів навчання (умінь, компетентностей) у неформальній/інформальній освіті, що за тематикою й змістом відповідають як навчальній дисципліні загалом, так і її окремим темам, індивідуальним завданням.

У межах поточного контролю до рейтингу студента можуть зараховуватися додаткові бали за умови наявності у нього сертифікату про результати неформальної/інформальної освіти курсу:

- «Положення про організацію освітнього процесу у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (П.7)

<https://www.chnu.edu.ua/media/mp1hio45/polozhennia-pro-osvitnii-protses.pdf>

- «Порядок визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти»

<https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf>

Доступність інформації для учасників освітнього процесу щодо визнання результатів неформальної/інформальної освіти забезпечується через оприлюднення вищезазначених

документів на офіційному сайті ЧНУ (<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/>).

Згідно рішення кафедри (протокол №1 від 27.08.2025р.) викладач враховує додаткові бали, отримані через неформальну/інформальну освіту, до загальної суми балів, набраної з освітньої компоненти, за умови, що результати з проблеми відповідають тематиці курсу.

Кількість балів, що зараховується студенту, залежить від обсягу здобутих кредитів та отриманих результатів навчання, однак, становить не більше 20% (20 балів) від загальної кількості балів за курс (100 балів за системою ЄКТС). Наприклад, студент отримав сертифікат за проходження курсу «Організація ефективної діяльності практичного психолога в закладі освіти» на платформі «Всеосвіта» (<https://vseosvita.ua/course/orhanizatsiia-efektyvnoi-diialnosti-praktychnoho-psykholoha-v-zakladi-osvity-30.html>), за що може отримати 5 балів до підсумкового контролю. Якщо студент пройшов двогодинний курс та має підтвердження у вигляді сертифікату, то він, відповідно, може отримати 2 бали, тригодинний – 3 бали тощо.

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь у науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртка тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри студент може отримати до 10 додаткових (заохочувальних) балів у межах максимальної загальної суми балів – 100.

Рекомендована література

Основна:

1. Дідковська Л. І. Психосоматика: основи психодіагностики та психотерапії: навч. посіб.; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2016. 264 с.
2. Мозгова Г., Андрущенко Т. Психосоматика: психологія і практика. 2018. С.148-155.
3. Мозгова Г.П., Ханецька Т.І., Якимчук О.І. Психосоматика: психічне, тілесне, соціальне. Хрестоматія: Навчальний посібник. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. 383 с.
4. Михальський А. В. Психосоматика: навчальний посібник. К.: Освіта, 2017. 192 с.
5. Наказна І. М. Психосоматика: навч. посібн. Ніжин, 2017. 132 с.
6. Практична психосоматика: діагностичні шкали. Навчальний посібник / За заг. ред. О.О. Чабана, О.О. Хаустової. 2-ге видання, виправлене і доповнене. К.: Видавничий дім Медкнига, 2019. 112 с.
7. Психічні розлади воєнного часу. Чабан О. С., Хаустова О. О., Омеланович В. Ю. Бібліотека практикуючого лікаря, Видавничий дім «Медкнига», Київ, 2023.
8. Пфайфер С. Психосоматика : Як ми можемо розуміти мову тіла? Львів : Свічадо, 2023. 56 с.
9. Сапольскі Роберт М. Чому зебри не страждають на виразку. Харків. 2025. 400 с.
10. Середа І. В. Основи психосоматики : навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів з курсу за змішаною формою навчання. Миколаїв : Видавець Румянцева Г. В., 2022. 156 с.
11. Тімо Шторк Психоаналіз і психосоматика. Тілесні основи психодинаміки. Київ. : Видавництво Ростислава Бурлаки. 2025. 312 с.
12. Ханецька Н.В. Психосоматика : теоретико-практичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Хмельницький, 2019. 123 с.

Додаткова

1. Бригадир М. Використання арт-терапії у відновленні та збереженні психічного здоров'я особистості // Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві» Львів, 2018.
2. Грицюк І.М. Основи психосоматики: методичні матеріали для студентів спеціальності «Практична психологія» Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 27 с.

3. Колк ван дер Б. Тіло веде лік. Як лишити травми в минулому. Х. : Віват, 2025. 624 с.
4. Мозгова Г. Психосоматика: нейрофізіологічні характеристики [Електронний ресурс] // Вісн. ін-ту розвитку дитини. Серія: Філософія, педагогіка, психологія : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т розвитку дитини. Київ. Вип. 37. С. 123-130. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vird_2015_37_22 (дата звернення: 07.04.17).
5. Павленко Т. В. Смыслы здоровья. Практическое пособие по работе с психосоматикой. Киев: Издательство «PSYHOBOOK», 2018. 156 с.
6. Практикум з підвищення стресостійкості та розширення адаптаційних можливостей організму під ред. проф. О.С. Чабана. К: ТОВ «Доктор-Медіа-Груп», 2017.
7. Романів О., Погоріляк К. Клінічний випадок: соціальне навантаження як причина і запобіжник соматизації //Психосоматична медицина та загальна практика. [Електронний ресурс] <https://uk.e-medjournal.com/index.php/psp/article/view/28>
8. Саммерс К. Психосоматика для нормальных психов. К.: Издательство дом Сварог, 2022. 224 с.
9. Сапольскі Роберт М. Біологія поведінки. Причини доброго і поганого в нас. Київ. : Наш Формат. 2025. 672 с.
10. Шмаргун В. М. Проблема психосоматичного в сучасній психології [Електронний ресурс] // Педагогічний процес: теорія і практика зб. наук. пр. / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Благод. фонд ім. Антона Макаренка. Київ, 2016. Вип. 1. С. 35-41. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pppt_2016_1_9 (дата звернення: 20.04.17).

Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Бібліотечні електронні ресурси та технології. http://nbuv.gov.ua/e_technology?field_e_technology_tid=444&field_yfpdf_tid=All
3. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Наукові ресурси. <http://nbuv.gov.ua/node/1539>
4. Практична психосоматика: діагностичні шкали. Навчальний посібник / За заг. ред. О.О. Чабана, О.О. Хаустової. 2-ге видання, виправлене і доповнене. К.: Видавничий дім Медкнига, 2019. 112 с. https://www.researchgate.net/publication/351086530_Prakticna_psihosomatika_diagnosticni_skali_Navcalnij_posibnik
5. Проект ELibUkr (Електронна бібліотека України). Ресурси відкритого доступу. <https://lib.nuos.edu.ua/%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%83%D1%80%D1%81%D0%B8-%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BA%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%B4%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF%D1%83-2/>
1. Український електронний журнал «Психосоматична медицина та загальна практика» Психосоматична медицина та загальна практика <https://e-medjournal.com/index.php/psp>
7. Цифровий репозитарій наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=/ua/02infres>
8. Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Івасюка <https://www.library.cv.ua/>
11. Чабан О. С. Психосоматика та емоції, що вбивають <https://www.youtube.com/watch?v=MVbktKKAY-M&t=5s>
12. Чабан О. С. Мозок, кишківник та печінка злочинний зговір, або хто кого обманює? <https://www.youtube.com/watch?v=RrPzBvR-qN4>

Політика академічної доброчесності

Освітня діяльність під час вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на принципах співробітництва та академічної доброчесності.

Політика щодо відвідування занять. Регулярне відвідування лекційних та практичних занять, самостійна робота та опрацювання рекомендованої літератури і матеріалів є необхідною умовою для вивчення дисципліни.

Політика щодо академічної доброчесності: академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату, фабрикації, фальсифікації тощо. У разі порушення студентом академічної доброчесності, робота оцінюється на нижчу оцінку або ж незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач залишає за собою право змінити тему завдання. Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/hkzbr1b2/polozhennia-pro-vyivlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chnu-2025.pdf>), «Етичним кодексом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>).

Політика щодо дедлайнів і перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.

Політика оцінювання роботи викладача. Здобувачі після кожного заняття оцінюють роботу викладача та можуть залишати відгуки і пропозиції в анкеті в системі електронного навчання Moodle.